

Dorota Rynio

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

PODSTAWY BUDOWY GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY I INNOWACJACH W UE W WARUNKACH GOSPODARKI GLOBALNEJ

Streszczenie: Procesy globalizacji gospodarki światowej prowadzą do budowy tzw. nowej gospodarki, której podstawowym celem staje się wdrażanie innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy. Jej istotą jest poszukiwanie relacji przyczynowo-skutkowych między podmiotami uczestniczącymi w jej wdrażaniu. Szybkość budowy takiej gospodarki zależy od stanowiska UE i rozwiązań w poszczególnych krajach członkowskich. Kraje te podjęły decyzję o realizacji Strategii lizbońskiej, której celem jest stworzenie do 2010 r. w UE najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie. Kładzie ona nacisk na: innowacyjność; wdrażanie gospodarki opartej na wiedzy; liberalizację i swobodę przepływu na rynkach telekomunikacyjnych, energii, transportu i rynkach finansowych; w systemie kształcenia, przedsiębiorczości i spójności społecznej oraz na zrównoważony rozwój.

Słowa kluczowe: gospodarka globalna, nowa gospodarka, gospodarka oparta na wiedzy, innowacje.

1. Wstęp

Proces globalizacji gospodarki światowej prowadzi do powstania tzw. nowej gospodarki, której podstawowym celem staje się wdrażanie gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjnej. W nowej gospodarce kładzie się nacisk na rozwój poprzez inwestycje w sektorach wiedzochłonnych, tzw. czynniki niematerialne i usługi. Gospodarka oparta na wiedzy i innowacjach wymaga wzmocnienia nakładów na b+r, infrastrukturę i edukację. Globalizacja gospodarki jako proces odnosi się do umacniania powiązań inwestycyjnych, produkcyjnych, handlowych i kooperacyjnych. Wzajemne powiązania tworzą współzależny system określający działania podmiotów nawet w odległych krajach. W gospodarce światowej obok procesów globalizacji ma miejsce proces integracji gospodarczej, którego celem jest doprowadzenie do bardziej dynamicznego rozwoju krajów członkowskich integrującego się ugrupowania. Obydwa procesy: globalizacji i integracji gospodarczej są związane z liberalizacją i zwiększonym przepływem międzynarodowym towarów, usług, kapitału, pracy i technologii, a złożone otoczenie międzynarodowe staje się trudne

do przewidywania¹. Procesy globalizacji i integracji mają złożony i wielowymiarowy charakter. Intensywny rozwój gospodarek wynikający z globalizacji i integracji wzmaga jeszcze bardziej presję rozwojową, w wyniku czego wzrastają nakłady na b+r, gospodarka zostaje ukierunkowana na rozwój poprzez innowacje i gospodarkę opartą na wiedzy.

2. Wskazania do budowy gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach we Wspólnocie

W gospodarce globalnej rozwój nowych technologii, informatyzacja, innowacje i wiedza stają się podstawową siłą napędową rozwoju i przemian, tworzy się sieć powiązań i współzależności na dużą skalę, czas i przestrzeń zmieniają wagę oraz znaczenie. Innowacje w dziedzinie komunikacji pozwalają na kontakt pomiędzy podmiotami bez względu na odległość. Rozwój społeczno-gospodarczy, wynikający z wdrażania innowacji i gospodarki opartej na wiedzy, nie przebiega równomiernie w całej gospodarce światowej: w części krajów jest on bardzo intensywny, w innych prawie niewidoczny, część krajów odrzuca postęp i ogranicza bądź uniemożliwia do niego dostęp. W warunkach gospodarki globalnej zintegrowana UE kładzie nacisk na rozwój poprzez technologię, komunikację, innowacje i wiedzę. Istotą funkcjonowania UE w dobie globalizacji gospodarki jest dążenie do dobrobytu, sukcesu gospodarczego oraz usuwania barier strukturalnych hamujących wzrost gospodarczy. Potwierdzeniem tego kierunku staje się opracowana w Lizbonie strategia, której głównym celem jest stworzenie do 2010 r. w UE najbardziej konkurencyjnej gospodarki na świecie, kładącej nacisk na: innowacyjność, wdrażanie gospodarki opartej na wiedzy; liberalizację i swobodę przepływu na rynkach telekomunikacyjnych, energii, transportu i rynkach finansowych; w systemie kształcenia, przedsiębiorczości i spójności społecznej oraz w zakresie zrównoważonego rozwoju². Potrzeba stworzenia nowoczesnej i efektywnej gospodarki, która będzie w stanie konkurować w skali światowej, została podkreślona w Strategii lizbońskiej już w 2000 r. i ponowiona w 2005 r. w odnowionej strategii. Strategiczne cele dokumentu zostały zawarte w długookresowej polityce UE, w której założono wzrost udziału nośników wiedzy w osiąganiu innowacyjności i konkurencyjności Wspólnoty³. Rozwój innowacyjny i oparty na wiedzy odnosi się do budowy społeczeństwa informacyjnego, utworzenia europejskiej przestrzeni badań i innowacji oraz budowy środowiska sprzyjającego powstawaniu i rozwojowi innowacyjnych firm. Strategia wszechstronnie i całościowo

¹ Szerzej: A. Gwiazda, *Globalizacja i regionalizacja gospodarki światowej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2000, s. 19-25.

² Na podstawie: A. Budzyńska et al., *Strategia lizbońska – droga do sukcesu zjednoczonej Europy*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, maj 2002, s. 7.

³ Na podstawie: *Strategia Lizbońska a możliwości budowania gospodarki opartej na wiedzy w Polsce – wnioski i rekomendacje*, red. E. Okoń-Horodyńska, K. Piecha, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2005, s. 10.

wo ujmuje problemy, ukierunkowuje rozwój nowoczesnych nośników oraz wskazuje nierównomierność tempa nowoczesnego rozwoju na terytorium europejskim. Zróżnicowanie w poziomie rozwoju poszczególnych obszarów Wspólnoty podkreśla konieczność regionalnego podejścia w globalnej gospodarce do realizacji celów Strategii lizbońskiej.

Wdrażanie nowej gospodarki w warunkach społeczno-gospodarczych Polski. W polskich warunkach priorytety odnowionej Strategii lizbońskiej zostały uwzględnione w „Narodowych strategicznych ramach odniesienia 2007-2013” (NSRO 2007-2013) (tab. 1). W dokumencie istotny nacisk kładzie się na inwestycje w obszarach – dźwigniach wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, stanowiących podstawę do zadań planowanych w programach operacyjnych. W regionach należy kreować działania proinwestycyjne, wsparcie dla wiedzy i innowacji, aby stawały się one mocne gospodarczo i konkurencyjne. Wsparcie dotyczy również regionów depresyjnych i problemowych, mających zacofaną gospodarkę i niski poziom rozwoju.

Tabela 1. Założone działania realizujące wytyczne Strategii lizbońskiej zawarte w NSRO 2007-2013

Cele NSRO 2007-2013	Działania sprzyjające osiągnięciu założeń Strategii lizbońskiej
Cel 1 NSRO: Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa	wspierane będą przedsięwzięcia sprzyjające modernizacji polskiego systemu instytucjonalno-regulacyjnego oraz wpływające na rozwijanie dialogu i partnerstwa społecznego
Cel 2 NSRO: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej	podejmowane będą kroki służące tworzeniu większej liczby lepszych miejsc pracy
Cel 3 NSRO: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski	prowadzone będą działania sprzyjające uczynieniu z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca dla inwestycji i pracy
Cel 4 NSRO: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym zwłaszcza sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej, oraz rozwój sektora usług	promowane będą wiedza i innowacje na rzecz wzrostu gospodarczego
Cel 5 NSRO: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	prowadzone będą działania na rzecz uczynienia z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca dla inwestycji i pracy oraz wspierania wiedzy i innowacji na rzecz wzrostu gospodarczego
Cel 6 NSRO: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	interwencja będzie ukierunkowana również na tworzenie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca dla inwestycji i pracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Polska. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2000-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa Strategia Spójności*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, maj 2007, s. 84.

Konkurowanie w gospodarce globalnej determinuje postęp regionów w dostępie do wiedzy i edukacji (w wyniku tych działań wzrasta jakość zasobu ludzkiego), czemu sprzyjają wytyczne NSRO. Rozwój regionów uzależniony jest od stanu i prężności sektora przedsiębiorstw. Zgodnie z NSRO, realizujące założenia Strategii lisbońskiej działania zostają skierowane na wdrażanie innowacyjności w przedsiębiorstwach, rozwój i modernizację infrastruktury technicznej i społecznej oraz konkurowanie w sektorach sieciowych. Zwiększa się również poziom inwestycji skierowanych do sektora b+r, upowszechnia się efektywne wykorzystanie ICT (*information and communication technologies* – ICT) i tworzenie społeczeństwa informacyjnego.

Słaby potencjał innowacyjny i niewielkie postępy we wdrażaniu gospodarki opartej na wiedzy przyczyniły się do ustalenia kształtu polityki innowacyjności w Polsce w latach 2007-2013. W dokumencie „Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007-2013” wskazano na konieczność realizacji czterech ścieżek rozwojowych w drodze do osiągnięcia gospodarki opartej na wiedzy:

- „wykorzystanie nowych technologii dla poniesienia konkurencyjności tradycyjnych sektorów,
- tworzenie nowych firm opartych na innowacyjnych rozwiązaniach oraz rozwój małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii oraz metod zarządzania wiedzą,
- stymulowanie rozwoju współpracy pomiędzy firmami oraz firmami i instytucjami otoczenia biznesu w zakresie działalności innowacyjnej,
- motywowanie dużych firm do prowadzenia i wdrażania wyników prac badawczych⁷⁴.

W Polsce państwo ingeruje w politykę innowacyjną. W latach 2007-2013 obszary interwencji państwa to:

1. „Kadra dla nowoczesnej gospodarki.
2. Badania na rzecz gospodarki.
3. Własność intelektualna dla innowacji.
4. Kapitał na innowacje.
5. Infrastruktura dla innowacji⁷⁵.

Zgodnie ze „Strategią rozwoju kraju 2007-2015”, Polska powinna pracować nad podniesieniem poziomu i jakości życia mieszkańców oraz przyczyniać się do szybkiego i trwałego wzrostu gospodarczego. Osiągnięcie tak sformułowanego celu wymaga określenia priorytetów wspomagających dochodzenie do celu głównego. Priorytety podkreślają obrany przez UE kierunek rozwoju nastawiony na wzmacnianie gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach. Priorytety „Strategii rozwoju

⁴ <http://www.mg.gov.pl/Gospodarka/Innowacyjnosc/Polityka+innowacyjnosci/innowacyjnosc+gospodarki+2007+2013/>.

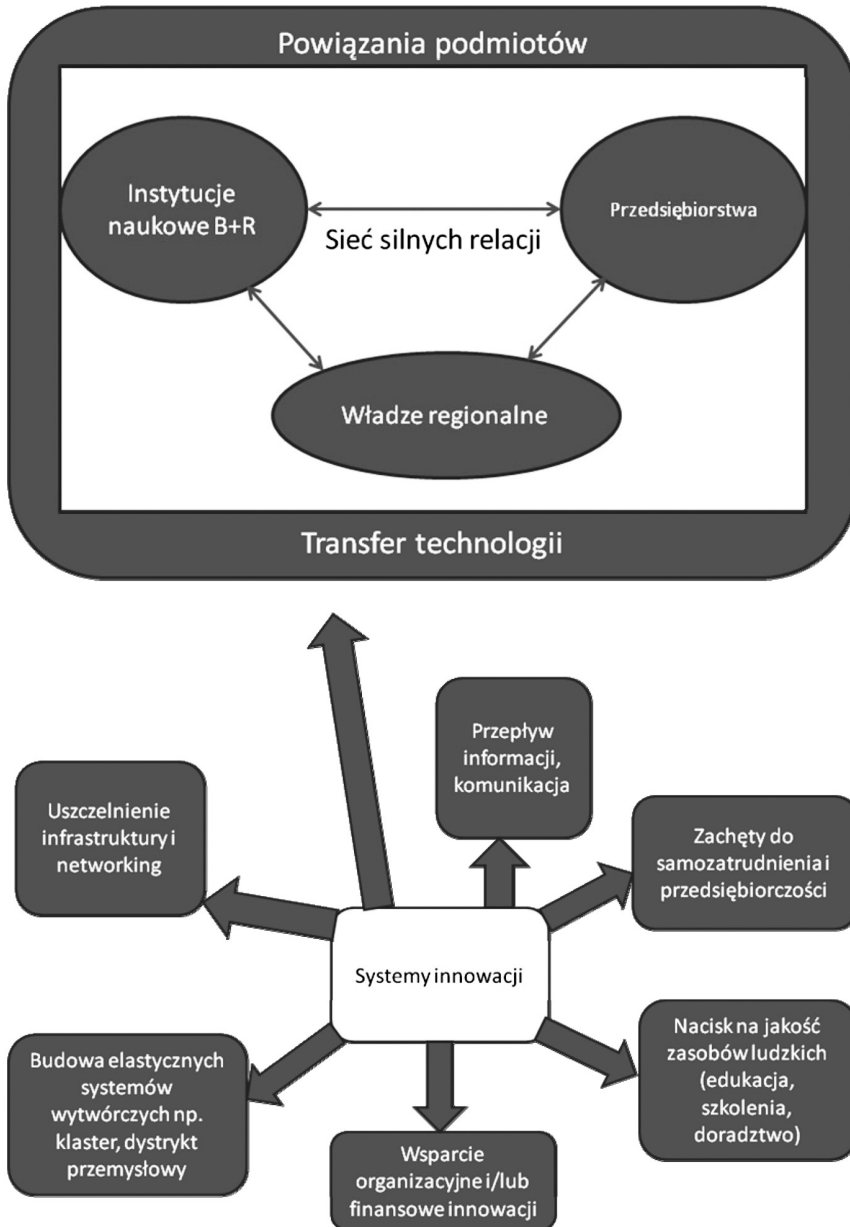
⁵ <http://www.mg.gov.pl/Gospodarka/Innowacyjnosc/Polityka+innowacyjnosci/innowacyjnosc+gospodarki+2007+2013/>.

kraju 2007-2015” zostały skoncentrowane na pobudzaniu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, uszczelnianiu infrastruktury technicznej i społecznej, oddziaływaniu na wzrost zatrudnienia i podnoszeniu jego jakości, integracji wspólnoty społecznej i budowie bezpieczeństwa publicznego, rozwoju regionów i podnoszeniu spójności terytorialnej oraz rozwoju obszarów wiejskich⁶.

Cele Strategii lizbońskiej po 2010 roku. Wytyczne Strategii lizbońskiej z 2000 r. powinny zostać zrealizowane do 2010 r., efektywność ich wdrażania jest jednak niezadowolająca. UE i jej regiony nie są w stanie w pełni zrealizować nawet zrewidowanych wytycznych dokumentu. Kontynuacja Strategii lizbońskiej po 2010 r. powinna zostać skierowana na wzmocnienie roli Wspólnoty w ujęciu globalnym, przy uwzględnieniu konkurowania nie tylko z gospodarką USA, ale także z krajami azjatyckimi. Obecna strategia ma charakter miękkiej, co w kolejnym dokumencie należałoby uregulować w sposób bardziej konkretny, zobowiązujący podmioty do realizowania wytycznych. W Strategii lizbońskiej po 2010 r. istotnym elementem ma stać się monitoring i ewaluacja poziomu realizacji wytycznych i celów przez nią wyznaczonych. Ułatwi to bieżącą kontrolę intensywności wdrażania strategii. Zbyt mała efektywność dotychczasowej realizacji Strategii lizbońskiej implikuje konieczność ściślejszego podejścia regionalnego. Ten poziom odniesienia daje możliwość realnego wydatkowania środków finansowych, które zostaną lepiej spożytkowane. Następstwa globalnej gospodarki są szczególnie widoczne w regionach. Niezbędne staje się zdecentralizowanie środków finansowych i zadań. Cele i przesłanki strategii do 2010 r. oraz jej efektywność i sugestie członków UE pozwalają sformułować wytyczne dla kolejnego dokumentu. Po roku 2010 nadrzędnym celem powinno być oparcie rozwoju na „trójkącie wiedzy”, tzn. innowacjach, dyfuzji ICT i współpracy sieciowej pomiędzy liderami w regionie, b+r oraz podnoszeniu jakości zasobu ludzkiego. Jednocześnie w sektorze przedsiębiorstw inwestycje powinny być skierowane do tych firm, które wdrażają technologie, innowacje i ponoszą nakłady na b+r. Sprzyja temu proces globalizacji regionalnej, gdy w regionie inwestują firmy międzynarodowe, wnosząc innowacje i wiedzę oraz uatrakcyjniając ten teren dla pozostałych podmiotów. Wspólnota powinna dążyć do budowy gospodarki regionu opartej na wdrażaniu myśli intelektualnej, innowacjach technologicznych i organizacyjnych oraz społeczeństwie informacyjnym, komunikacji i informatyce, uszczelnianiu infrastruktury i usieciowieniu; w tym celu konstruowane są regionalne systemy innowacji.

Regionalne systemy innowacji jako platforma współpracy w regionie. Przewaga konkurencyjna w Polsce na poziomie regionów, wdrażana w drodze dochodzenia do gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, budowana jest m.in. poprzez regionalne strategie innowacji (RSI). RSI mają za zadanie podnoszenie innowacyjności regionu poprzez rozwój b+r, wdrażanie innowacji i stymulowanie procesu

⁶ Na podstawie: *Strategia rozwoju kraju 2007-2015*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, listopad 2006, s. 25.

Rys. 1. Zakres działania regionalnych systemów innowacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie: M. Klepka, *W kierunku regionalnych systemów innowacji – polskie i europejskie przykłady tworzenia struktur sieciowych na poziomie regionów*, raport przygotowany w ramach projektu: „Tworzenie regionalnego systemu innowacji”. Lider Projektu: Biuro Programów Międzynarodowych Politechniki Szczecińskiej. Szczecin 2006, s. 4.

edukacji. RSI wykraczają często poza obszar regionu, wykorzystując globalną technologię oraz tworząc sieć powiązań pomiędzy podmiotami. Powstałe w regionach systemy innowacji dążą do uściślenia współpracy pomiędzy głównymi podmiotami z zakresu: biznesu i otoczenia biznesu, administracji samorządowej i państwowej, instytucji naukowo-badawczych i edukacyjnych oraz instytucji pozarządowych⁷. Porozumienie pomiędzy liderami w regionie ma prowadzić do aktywizacji czynników wzrostu i maksymalnego wykorzystania zasobów (rys. 1). Silne powiązania podmiotów i uzyskanie konsensusu między ich często sprzecznymi celami przyczynia się do wzmocnienia dążeń rozwojowych w regionie. Zadaniem władz regionalnych jest aktywizacja gospodarcza społeczeństwa poprzez zachęty stworzone dla funkcjonujących firm i dla przedsiębiorców, którzy dopiero zakładają własny biznes. Firmy, działając na rynku, analizują potrzeby klientów, postawy konkurentów i dostępną technologię. Przedsiębiorcy zgłaszają na rynku problemy, potrzeby techniczne, technologiczne i organizacyjne, szukając sposobów ich rozwiązania. Podmioty naukowo-badawcze nawiązują współpracę z praktyką gospodarczą i jednocześnie, przynajmniej częściowo, uzyskują finansowanie swoich badań. Efektem pracy nauki są innowacje techniczne i organizacyjne wdrażane w gospodarce.

Administracja pełni zróżnicowane funkcje: pośrednika w kontaktach pomiędzy przedsiębiorcami a instytucjami naukowo-badawczymi, zlecniodawcy zadań dla pozostałych podmiotów, podmiotu motywującego, informatora i regulatora dla rynku itp.

Poziom i składowe innowacyjności w UE. UE stwarza warunki do kreowania innowacji i gospodarki opartej na wiedzy w regionach. Wsparcie odbywa się w różnych przekrojach: systemowym, naukowym, organizacyjnym i finansowym. Do instrumentów kreujących w regionach efektywny system innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy należą regionalne strategie innowacji (*regional innovation strategy* – RIS). W RIS wykorzystuje się analizę potrzeb technologicznych, możliwości oraz potencjału sektora badawczego i przedsiębiorstw; badanie przebiega również w zakresie zarządzania, finansów, szkoleń, organizacji i technologii⁸. RIS mają wskazywać kierunki polityki innowacyjnej, poziom nasycenia i rozkładu sieci infrastruktury ukierunkowanej na wspomaganie innowacji. Cele opracowane w RIS prowadzą do inicjacji regionalnego systemu innowacji oraz budują podstawy działań innowacyjnych. We Wspólnocie przeprowadza się badania poziomów i trendów innowacyjności na szczeblu krajowym, służą temu celowi Ankieta innowacji wspólnotowych (CIS) i Europejska tablica wyników w dziedzinie innowacji (EIS). Europejska tablica wyników w dziedzinie innowacji określa siłę innowacyjności re-

⁷ Szerzej w: T. Markowski, *Teoretyczne podstawy rozwoju lokalnego i regionalnego*, [w:] *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, PWN, Warszawa 2008, s. 22-23.

⁸ Na podstawie: M. Klepka, *Raport. Efekty regionalnych strategii innowacji w Polsce. Rekomendacje do analizy szczegółowej*, Krajowy Punkt Kontaktowy Programów badawczych UE, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 31.10.2005, s. 4.

gionów europejskich. W badaniu z 2006 r. EIS została wykazana rozpiętość w poziomie innowacyjności regionów europejskich.

Analizie poddano 208 regionów. Najwyższą lokatę uzyskał Sztokholm (0,90), najniższą pozycję zajął grecki region Notio Aigaio (203 miejsce; 0,01). Greckie regiony zamykają Europejską tablicę wyników w dziedzinie innowacji z oznaczonymi wskaźnikami, na 199 miejscu Peloponnisos, 200 – Thessalia, 201 – Dytiki Makedonia, 202 – Voreio Aigaio⁹. Polskie regiony zostały umieszczone na ostatnich miejscach m.in. ze względu na niedostępność danych, dotyczy to województwa świętokrzyskiego (207 miejsce) i podlaskiego (208 miejsce). Z polskich regionów najwyższą lokatę zajęło województwo mazowieckie (65 miejsce ze współczynnikiem 0,51). Drugi w kolejności z polskich regionów zajął dopiero 134 pozycję ze współczynnikiem 0,35 – było to województwo małopolskie. Na trzecim miejscu znalazł się region południowo-zachodni (151 lokata; 0,31). Badanie rozpiętości poziomu innowacyjności w regionach poszczególnych krajów członkowskich UE daje możliwość z jednej strony określenia zróżnicowania pod tym względem wewnątrz kraju, z drugiej strony wskazuje na poziom dywersyfikacji Wspólnoty. Innowacyjność regionów jest również podstawą do określenia przewagi konkurencyjnej obszaru. Innowacyjność i oparcie gospodarki na wiedzy wpływa na zwiększanie efektywności produkcji; dystrybucji; wprowadzenia nowych, nowoczesnych, oszczędnych zasobowo produktów oraz wdrożenie nowych systemów organizacji lub udroźnienie już istniejących. Poziom innowacyjności w UE jest określany na podstawie indeksu SII (*summary innovation index* – syntetyczny indeks innowacji). Wskaźnik SII mieści wartości pomiędzy 0-1, im bliżej wartości 1, tym wyższy jest poziom innowacyjności kraju¹⁰. W roku 2007 wskaźnik dla UE-27 wyniósł 0,45, w tym okresie wskaźnik dla Polski ukształtował się na poziomie 0,24. Najwyższe noty miernika zarejestrowano w Szwecji, nieco niższe miary są w Niemczech, Danii i Finlandii. W UE-27 Polska ma jedną z najniższych wartości wskaźnika SII (0,24), gorsze wyniki są jedynie w Bułgarii (0,23), na Łotwie (0,19) i w Rumunii (0,18). Wśród państw, które zostały włączone do UE wraz z Polską najwyższy poziom wskaźnika był w Estonii – 0,37, Czechach – 0,36 i Słowenii – 0,35.

Istotną rolę w określaniu atrakcyjności inwestycyjnej oraz kreowaniu gospodarki innowacyjnej odgrywają zarejestrowane patenty, szczególnie z zakresu wysokiej technologii. Średnia liczba zgłoszonych patentów z zakresu wysokiej technologii w 2006 r. na 1 mln mieszkańców dla UE-27 to 13 298. Najwięcej patentów wysokiej technologii na 1 mln mieszkańców zgłosiła Finlandia (53 777); w dalszej kolejności są Szwecja (38 817) i Szwajcaria (32 783). Najmniej patentów wysokiej technolo-

⁹ Na podstawie: H. Hollanders, *2006 European Regional Innovation Scoreboard (2006 RIS)*, Maastricht Economic and Social Research and Training Centre on Innovation and Technology, European Trend Chart on Innovation, 04.01.2007, s. 9.

¹⁰ Na podstawie: D. Grodzka, A. Zygierewicz, *Innowacyjność polskiej gospodarki*, „Indos” 2008 nr 6(30) z 27 marca, Wydawnictwo Sejmowe. Biuro Analiz Sejmowych, s. 1-2.

gii na 1 mln osób pochodzi z Rumunii (154), Łotwy (218), Polski (369) i Bułgarii (389)¹¹.

W ujęciu regionalnym (*rating*) konkurencyjności regionów Polski (poprzez badanie innowacyjności regionów) na pierwszym miejscu jest województwo mazowieckie, drugie w kolejności miejsce zajął region wielkopolski a kolejne to województwo dolnośląskie. Poczet regionów zamykają: podlaskie (16 lokata), lubuskie (15 lokata) i opolskie (14 lokata)¹². Przy opracowaniu ratingu wzięto pod uwagę aktywność małej i średniej przedsiębiorczości, liczbę instytucji naukowych i badawczych, nakłady na b+r, innowacje w przemyśle, liczbę zgłaszanych wynalazków oraz liczbę firm w sektorze *high-tech*.

3. Podsumowanie

W dobie gospodarki globalnej, w której zachodzą procesy integracji społeczno-gospodarczej, poszczególne gospodarki wykazują różne zachowania. Kraje o gospodarkach wysoko rozwiniętych zaczynają rozwijać się jeszcze szybciej, kraje rozwijające się starają się utrzymać bądź zwiększyć tempo rozwoju, krajom słabiej rozwiniętym mogą towarzyszyć dwie postawy: w pierwszym wariantcie starają się one przecze-kać, w drugim wariantcie władze krajów aktywnie dążą do wyrównania zaległości. Aktywna postawa władz, wspomagana przez pozostałe podmioty, utrwała kierunek prorozwojowy. Szybkie tempo rozwoju globalnej gospodarki wynika z tzw. rozwoju opartego na wiedzy i innowacjach. Odpowiedzią na osiągnięty poziom gospodarki USA stała się integrująca się Europa, która założyła wprowadzenie Wspólnoty na tor budowy przewagi konkurencyjnej. W gospodarce globalnej przewaga ta wynika z wdrożenia gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, co przenika na poziom regionów. W przestrzeni regionów najbardziej widoczne są efekty obydwu procesów zachodzących w gospodarce i to właśnie one muszą reagować na ewentualne niekorzystne zmiany oraz opracowywać strategię rozwoju. W regionach podstawą gospodarowania stają się RSI, które w długim okresie wskazują profil i tempo rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki. Ukierunkowanie gospodarki unijnej na rozwój związany z najnowszą techniką, technologią i innowacjami zostało wyeksponowane już w Strategii lizbońskiej w 2000 r., której cele są realizowane do dnia dzisiejszego (z uwzględnieniem zmian, jakie wniosła odnowiona strategia). Budowa nowej gospodarki w procesie globalizacji w integrującej się Europie wymaga z jednej strony podejścia projektowego, tzn. opracowania efektywnych projektów inwestycyjnych wprowadzających nową gospodarke, z drugiej strony inwestycje wymagają nakładów, wobec czego należy znaleźć źródła ich finansowania. We wprowadzaniu nowej

¹¹ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=tsc00010>.

¹² Na podstawie: *Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007-2013*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 19 sierpnia 2006, s. 42-44.

gospodarki niezbędny jest udział państwa, które współfinansuje ten proces oraz zapewnia podejście systemowe do zmian w gospodarce. Podmiotami wykonawczymi są jednostki naukowo-badawcze oraz przedsiębiorstwa, pomiędzy którymi zawiązują się relacje przyczynowo-skutkowe. W poszczególnych krajach członkowskich UE budowa gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjnej przebiega w sposób częściowo zindywidualizowany. Ustalone na poziomie wspólnotowym wytyczne są adaptowane do specyfiki kraju, poziomu rozwoju, zaawansowania budowy nowej gospodarki i stopnia dywersyfikacji struktury wewnętrznej. Rozwiązania budowy gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjnej na poziomie kraju wprowadzają programy krajowe, które są dostosowane do uwarunkowań endogenicznych. W warunkach gospodarki globalnej i integracji gospodarczej krajów budowa nowej gospodarki ma szczególne predyspozycje ze względu na liberalizację przepływów towarów, usług, ludzi, technologii, informacji oraz edukacji.

Realizacja idei gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjnej może być w pełni wykonana w warunkach stabilności gospodarczej, przy stabilnych podstawach makroekonomicznych rozwoju i zwiększeniu dostępu do zewnętrznego finansowania inwestycji. Podniesienie poziomu technologicznego kraju i jego regionów wymusza podniesienie poziomu nakładów na b+r i innowacje lub poszukiwanie nowych źródeł finansowania, a także zacieśnienie współpracy pomiędzy sferą przedsiębiorczości a nauką. Budowa gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjnej w wymiarze kraju i regionów jest szczególnie istotna w dobie przewartościowywania źródeł rozwoju gospodarki. Kończy się znaczenie niskich kosztów pracy, tanich surowców, korzystnego położenia geograficznego czy integracji z UE, a coraz bardziej istotna staje się przewaga konkurencyjna osiągana w drodze budowy unowocześnionej gospodarki¹³. Przyspieszenie rozwoju poprzez nowoczesne nośniki wspierane jest procesem edukacyjnym (kształcenie kadr o wysokich kwalifikacjach) i współpracą pomiędzy podmiotami – uczestnikami życia gospodarczego.

Literatura

- Budzyńska A. et al., *Strategia lizbońska – droga do sukcesu zjednoczonej Europy*, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, maj 2002.
- Grodzka D., Zygierewicz A., *Innowacyjność polskiej gospodarki*, „Indos” 2008 nr 6(30) z 27 marca (Wydawnictwo Sejmowe. Biuro Analiz Sejmowych).
- Gwiazda A., *Globalizacja i regionalizacja gospodarki światowej*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2000.
- Hollanders H., *2006 European Regional Innovation Scoreboard (2006 RIS)*, Maastricht Economic and Social Research and Training Centre on Innovation and Technology, European Trend Chart on Innovation, 04.01.2007.
- Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007- 2013*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 19 sierpnia 2006.

¹³ Szerzej: ibidem, s. 54-56.

- Klepka M., *Raport. Efekty regionalnych strategii innowacji w Polsce. Rekomendacje do analizy szczegółowej*, Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 31.10.2005.
- Klepka M., *W kierunku regionalnych systemów innowacji – polskie i europejskie przykłady tworzenia struktur sieciowych na poziomie regionów*, raport przygotowany w ramach projektu: „Tworzenie Regionalnego Systemu Innowacji”. Lider Projektu: Biuro Programów Międzynarodowych Politechniki Szczecińskiej, Szczecin 2006.
- Markowski T., *Teoretyczne podstawy rozwoju lokalnego i regionalnego*, [w:] *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, PWN, Warszawa 2008.
- Polska. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Narodowa Strategia Spójności*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, maj 2007.
- Strategia Lizbońska a możliwości budowania gospodarki opartej na wiedzy w Polsce – wnioski i rekomendacje*, red. E. Okoń-Horodyńska, K. Piecha, Wydawnictwo PTE, Warszawa 2005.
- Strategia rozwoju kraju 2007-2015*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa, listopad 2006.
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=ts00010>.
- <http://www.mg.gov.pl/Gospodarka/Innowacyjnosc/Polityka+innowacyjnosc/innowacyjnosc+gospodarki+2007+2013/>.

THE BASIS FOR CREATING ECONOMY BASED ON KNOWLEDGE AND INNOVATIONS IN THE EU IN GLOBAL ECONOMY CONDITIONS

Summary: Globalization processes of world economy and socio-economic integration lead to building *New Economy* where their basic goal becomes inculcating economy based on knowledge and innovative. The essence of this kind of economy is looking for relations between subjects which implement the knowledge-based economy and innovativeness. Rapidity of building economy based on knowledge and innovations depends on the European Union position and solutions applied in particular member country. Member countries make a decision about realization of guidelines of the Lisbon Strategy. The main goal of the Lisbon Strategy is to make the European Union economy the best competitive economy in the world before end of 2010. In the Lisbon Strategy there is pressure on: innovations, implementation of the economy based on knowledge, liberalization and freedom in influences in telecommunication markets, energy, transport and financial markets; in education system, initiative and social cohesion and also balanced development. The continuous process of changes in the economy and intensive development demand from the EU search after new solutions leading to *New Economy* goals.